

EESTI MAASTIKUARHITEKTIDE LIIDU

KUUKIRI

11/2024

EMALi kuukirja järgmine number ilmub 2. detsembril

juhatus: juhatus@maastikuarhitekt.ee

Maarja Gustavson (557 9979), Tanel Breede (521 7478)

Remi Kübar, Maali Roomet-Allese (5346 7009)

koordinaator: Reet Soans info@maastikuarhitekt.ee (5060 834)

kuukiri: Minea Kaplinski-Sauk minea@maastikuarhitekt.ee

EMALI UUE ÜRITUSESARJA AVALÖÖK

Läheme EKSTERJÖÖRI: Thermory

EMALi esimese inspiratsiooniseminaride sarja "**Läheme EKSTERJÖÖRI**" raames on **7. novembril 2024** tulemas üks põnev päev, mis viib meid tutvuma Thermoryga. Esmalt toimub seminar ja seejärel vabas vormis koolituse järelkaja.

Kogu üritus toimub Thermory AS esinduses, Lõotsa 1a, 11415 Tallinn

PÄEVAKAVA:

15.30-18.00 Seminar "Termotöödeldud puit väliruumis ja maastikuarhitektuur"

- 15.30-16.15 Tutvume lähemalt termotöödeldud puidu ja selle kasutusvõimalustega
- 16.15-16.30 Maastikuarhitektide jututuba
- 16.30-17.00 Eksterjööri projekte siit ja kaugemalt & Thermory Design Awards
- 17.00-18.00 *Networking* koos suupistete ja tervitusjoogiga

Üritus on tasuta!

Palume registreerida end SIIN hiljemalt 1. novembriks (TÄNA!), siis teame ettevalmistusi teha.

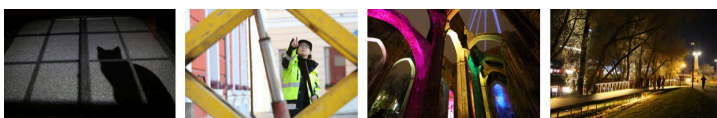
Meid võõrustab [Thermory](#) ja Kärt Kanarbik, arhitektide projektijuht

Arhitektuurse valgustuse töötuba

Valgusfestivali TAVA2024 raames toimub Tartu Ülikooli Botaanikaaias arhitektuurse valgustuse töötuba. Töötoa eesmärk on rahvusvaheliselt hinnatud IALD valgustusdisainerite Chiara Carucci ja Marko Kuusiku juhendamisel anda üliõpilastele, valgustusdisaini huvilistele ja elukutselistele valgustusdisaineritele „käed-külge“ töökogemus, alates konseptsiooni väljatöötamisest kuni installatsioonide valmis ehitamiseni, ning pakkuda koolitust peamistel valgustusdisaini teemadel.

Lisainfo ja registreerimine [SIIN](#)

EALi arhitektuurikonverents PROTO avastustehases

Eesti Arhitektide Liidu arhitektuurikonverents toimub **13. novembril** PROTO avastustehases ning arutleb eluaseme kättesaadavuse teemal ja pakub lahendusi erinevatest maailma praktikatest lähtuvalt. Sõna võtavad nii rahvusvahelised eksperdid, Eesti riigi ja omavalitsuste esindajad kui arendajad.

Päeva avab visionäär, arhitekt ja partner **Reinier de Graaf** maailmakuulsast Hollandi päritolu OMA (Office for Metropolitan Architecture) arhitektuuribüroost. Eesti konteksti tutvustab Tartu ülikooli professor **Anneli Kährrik**. Sellele baasile laotuvad ideed üle Euroopa: Belgia-Rumeenia arhitekt **Oana Bogdan** selgitab Brüsselis endistesse büroohonetesse rajatud elumajade käekäiku; **Katharina Bayer** avab Viini ühistuarenduste protsesse; **Sanna Meriläinen** põhjendab, mis on olnud Helsingi eluasemepoliitika lähtekohad ja tulemused ning **Ana Filipovic** räägib Berliini näidetest, **Ana Džokić** erinevatest Euroopa elamuühistutest.

Tallinna eluaseme visiooni tutvustab **Kristi Grišakov**. Kliimaministeeriumi poolt esitleb riigi vaadet eluasemekriisile **Kaja Pae**, misjärel arutavad üürimajade programmis osalenud omavalitsused oma hiljutiste kogemuste üle. Päeva võtab kokku arendajate refleksioon esitatud ideedele – kas lahendus on käeulatuses või on selleni veel pikk tee minna? Päevajuht on **Johannes Tralla**.

Programm ja lisainfo on leitav EALi [kodulehel](#).

Osta pilet [Fientast](#).

Ostes pileti, toetad Eesti Arhitektuuri maja loomist – igalt piletiostult läheb 5 eurot Arhiluse Fondi.

Koostööpartnerid: Eesti Kultuurkapital, Cosentino

Kohtumiseni arhitektuurikonverentsil!

Eesti Arhitektide Liit

Tallinna kesklinna üldplaneeringu vestlusõhtu: vanalinn

Vestlusõhtu toimub **19. novembril kell 16.00-18.00** Tallinna Esitluskeskuses, Vabaduse väljak 7 (sissepääs Roosikrantsi tänava poolsest uksest). Seekord arutame, millised on üldplaneeringu kontekstis Tallinna vanalinna, kui ajalooliselt väljakujunenud keskkonda sobivad ruumilised ja funktsionaalsed lahendused, mis tagaksid asumi säästva arengu tulevikus.

Esitluskeskus mahutab kuni 50 inimest. Huvilistel palutakse end registreerida hiljemalt **14. novembriks SIIN**

Vanalinn

Millised on üldplaneeringu kontekstis Tallinna vanalinna, kui ajalooliselt väljakujunenud keskkonda sobivad ruumilised ja funktsionaalsed lahendused, mis tagaksid asumi säästva arengu tulevikus?

Ettekanded ruumiloome tiimilt, Merlin Rehemalt (SEI Tallinn) ja Siim

Tanel Tõnissonilt (arhitekt, EALi esindaja). Järgneb vabas vormis arutelu.

MAJA 3-2024 (117): taristu

Olla olemas tähendab tänapäeval olla ühendatud. Elektri-, sooja-, teede- ja tänavavõrk, internetiühendus ja veevarustus – kõigist neist ristuvatest, osati kattuvatest võrgustikest on saanud justkui inimeste põhiõigus. Seni, kuni need võrgud hästi toimivad, jääb neist sõltuvus märkamatuks – harva peatume, et teadvustada energiat, mis jõuab üle taevaletuse, maa- ja merealuste trasside ning seinasiseste juhtmete kaudu miljonitesse seadmetesse. Kui aga miski võrgustiku toimimist häirib, olgu selleks türanliku naaberriigi sõjaline rünnak, hindade järsk kallinemine või katastroofilised ilmaolud, avaldub nende struktuuride poliitiline, majanduslik, eetilise ja tihti ka ruumiline mõõde.

„Inimkond on muutmas planeeti enda majandussüsteemi teenindavaks taristuprojektiks,“ ütleb Hannes Aava. Tänapäeva ühiskondade tehniline taristu toimib üldiselt vaid elurikkuse arvelt, kasutades maad, õhku ja vett kui substraati, mille reostamine näib tagasipööratav ja ajutine. Kas praegune alusehitus üldse võimaldab ära kasutamise asemel liikuda koostöömise poole?

Taristu number koondab endas eriilmelisi vaateid arhitektide rollile säärases asjade korras. Siim Tuksam kutsub üles pöörduma arvutusmodelite poole, mis aitavad kaotada mittetoimivaid erisusi loodu ja tehtu, looduse ja taristu vahel. Andres Levald arvab aga, et hoolimata tehniliste võimete paranemisest napib maastiku liigendamisel teadmisi, oskusi ja tahet. Rail Balticust kirjutades rõhutab Mattias Malk, et igasugune uus tehniline taristu tuleks kavandada nii, et see toimiks ühtlasi sotsiaalse taristuna. Tema seisukohta, et „taristu pole mitte lihtsalt muu toimuva nähtamatu aluskiht, vaid määrab, kuidas me tulevikus koos elame“, jagavad ka ühe Amsterdami naabruskonna elanikud, kes on loomas energiakogukonda.

Disain võimaldab taristut nähtavamaks muuta ning ümbruse, kultuuri ja keskkonna sidemetele tähelepanu tõmmata, ütleb Antoine Picon. Taristus paljastuvad nii koos elamise seosed kui ka võimusuhted ning ehk ka nii mõnigi tulevikuvõimalus.

Peatoimetaja Laura Linsi, toimetaja Madli Kaljuste

Oktoober, 2024

Järgmine Maja ilmub detsembris.

Lisainfo ja tellimine [SIIN](#)

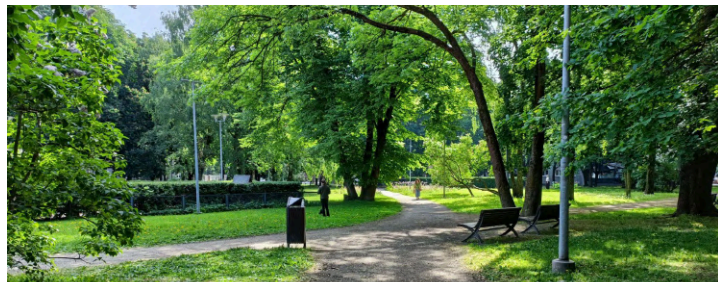
Ukraina aia maastikuarhitektuurivõistlus

Tallinn kuulutas välja Ukraina aia maastikuarhitektuurivõistluse, mille eesmärk on luua Lembitu parki Ukraina aia nimeline tähenduslik paik. Võistlusala asub Lembitu pargis, kus paiknes varem hoonestatud kesklinna kvartal, mis hävis 1944. aasta märtsipommitamises.

Võistlusega soovitakse leida uus kaasaegne ja ruumiliselt terviklik maastikuarhitektuurilahendus nii Lembitu pargile kui ka parki rajatavale uuele teosele, mis tähistab Ukraina vabadust. Loodav teos võib olla maakunstimeos, ruumiline sekkumine, väliala, installatsioon või muu ruumiline kogemus; tegemist võib olla ka muul viisil Ukraina vabadust tähistava objekti või sõnumiga.

Loodav teos peab toetama Ukrainat ja olema kooskõlas Lembitu pargi praeguse loodusväärtusega. Kasuks tuleb, kui lahenduse loomisesse on kaasatud ka Ukraina arhitekte, maastikuarhitekte või kunstnikke.

Võistlustööde esitamise tähtaeg on **9. jaanuaril 2025**. Lisainfo [SIIN](#).

Keskonnaagentuuri ilmakeskuse kunstikonkurs

Riigi Kinnisvara kuulutas välja kunstikonkursi, et leida sobivaim kunstiteose ideelahendus Keskonnaagentuuri ilmakeskuse fuajeesse. Loodav taies peab esindama Eesti kunsti hetkeseisu, olema sobiv ning kohane hoonesse nii oma materjalide valiku kui ka teemakäsitluse poolest. Kunstiteos on mõeldud ilmakeskuse hoone fuajee ilmestamiseks ja positiivseks tervituseks hoonesse sisenemisel.

Osalemistaotluste ja kavandite esitamise tähtaeg on **15. jaanuar 2025**. Lisainfo [SIIN](#).

Jõhvi keskväljaku ja Jõhvi Mihkli kirikut ümbritseva avaliku ruumi arhitektuurivõistlus

Arhitektuurivõistlusega soovitakse leida parim arhitektuurilahendus, mis kaasab erinevaid sihtgrupe, toimib funktsionaalselt, on muu linnaga sidus ning mitmekesistab Jõhvi linnakeskust ja avalikku ruumi. Võistlusala hõlmab olulist osa Jõhvi linnast ja paikneb Tallinn-Narva raudteest põhja pool. Seda piiritlevad Viru, Rakvere ja Rakvere põik, Keskväljaku ja Uus tänavad, kaubanduskeskused „Jõhvikas“ ja „Tsentraal“ ning endise limonaaditehase territoorium. Võistlus korraldatakse EV100 jätkuprogrammi „Hea avalik ruum“ raames ja see on tänaseks kümme aastat kestnud programmi viimane võistlus.

Tööde esitamise tähtaeg on **23. jaanuaril 2025**. Lisainfo [SIIN](#).

Suve keskpaigas käis liidu liige Aljona Galazan loomestipendiumi toel Hollandis, et võtta osa kohalooime koolitusest ning tutvuda kohaliku linnaruumiga.

Teksti ja fotode autor Aljona.

10.-12. juunil 2024 osalesin Amsterdams kohalooime koolitusel "City at Eye Level & Placemaking Annual Training", mida korraldas Hollandis tuntud kohalooimeekspertide grupp STIPO.

Koolitus koosnes kolmest tihedast õppimist täis päevast ning toetus suures osas praktilistele näidetele ning kaasamise võtetele. Osalejad said nii "tööriistakasti" kui ka ligipääsu kohalooime teadmiste ja valminud projektide andmebaasile, mida STIPO koos oma partneritega on viimase 20+ aasta jooksul kokku kogunud. Tõdesin, et Hollandi kohalooime kogemus on pikk, põhjalik, teaduspõhine ning praktiline, tänu millele me näemegi Hollandi linnu ja ühiskonda nii elu-kesksena – selle taga on pikaajaline ja jätkuv protsess. Hea elukeskkond ei valmi üleöö, selle kvaliteedi suurendamine ja viimine tasemele, kus igaüks tunneb end oodatu ja väärtustatuna, sisaldab ka mõtteviisi ja *status quo* muutmist.

Holland ja Põhjamaad on selles protsessis Eestist mitukümmend aastat ees, kuid see näitab minu jaoks ainult seda, et hea tulemuseni jõudmine on võimalik. Ehk meil on mõtet panustada aega ja teisi ressursse, et muuta siinset ruumi paremaks elukeskkonnaks ning avalikud teenused (kuhu kuulub ka avalik füüsiline ruum) kättesaadavamaks. Pärast koolitust käisin lisaks Amsterdamile jalgrattaga ka teistes linnades: Rotterdam, Haag ja Utrecht, et uurida jalgrattataristut ning kohalooime näiteid, mida koolitusel uurisime. Tuli välja väga sisukas ja inspireeriv õppereis! Allpool räägin veidi täpsemalt koolituse enda sisust.

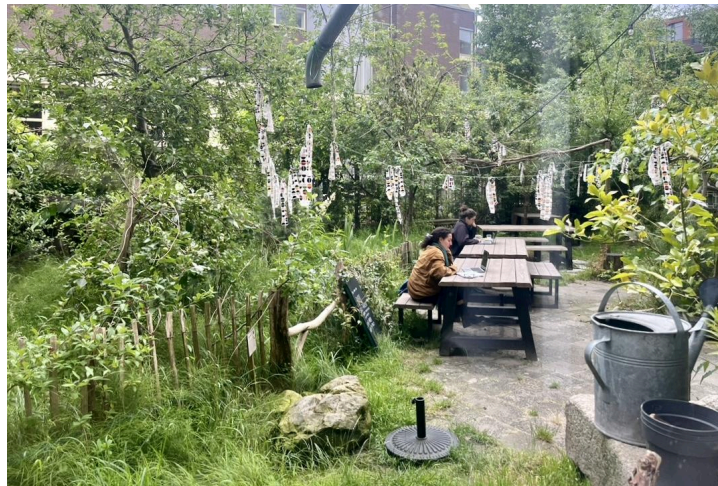

MidWest kogukonnamaja, endine koolimaja.

Koolitus toimus kohalooime mõttes legendaarses kohas, mida kohalik kogukond on ise elavdanud. Liikumine tõukus kurvast sündmusest (kohaliku poe omanik, armas vanaonu, tapeti juhusliku poeröövi käigus), mille järel üks kohalik inimene võttis oma kätte initsiatiivi, teadmata siis veel, kuhu see välja viib. Ta lihtsalt mõistis, kui suures hirmus elas tema pere ja ka kõik teised piirkonna elanikud, kui suures eraldatuses nad olid. Kõik hakkasid kartma kõiki, sest piirkonnas elavad koos nii põlshollandlased kui ka immigrandid, keda paraku ühendas poeröövlitega nahavärv ja keelekuultuur.

Esimesteks sammudeks oli tuua inimesed kokku küll selle onukese matusteks, küll pirukasõomisteks, küll piirkonna päevadeks, ja innustada üksteise abistamist. Esimesed aktiivsed ja hoolivad mõttekaaslased võtsid oma "tiiva" alla vanurid, kes ei saanud enda eest ise hoolitseda ja kartsid minna isegi poodi ja arsti juurde. Siis hakkasid nad üksteise lastel silma peal hoidma ja neid kooli-koolist ühe autoga ja kastirattaga vedama. Siis, kui inimestes see "koos" tunne järjest tugevaks kasvas, istusid nad üheskoos maha ja mõtlesid, mida võiks piirkonnas paremaks teha. Üks ideedest oli elavdada mahajäetud koolihoone ja muuta see kogukonnakeskuseks. Kolm aastat hiljem said nad sõpradest erainvestorite abiga esimesed ruumid kasutusvalmis ja veel paar aastat hiljem õnnestus väikese laenuraha toel 4-kordne maja korralikult remontida.

Täna toimib see kogukonnajana sotsiaalse ettevõtte, kus tegutsevad aktiivses kasutuses kogukonnaaed, kohvik, HUB-id, galeriid, õppe- ja kontserdiruumid ning sotsiaalse ettevõtluse programmid piirkonna noortele. Mind paelus, et maja remont oli läbi viidud kohatundlikult, iga ruum ja nurk kõneles maja ajaloo ja kogukonnast nii minevikus kui täna. See on selle kogukonna OMA maja, sest igaüks tegi seal midagi oma kätega, igaühel on sellega oma mälestused ja oma tegevused. Parim koht kohalooime koolituseks! Koha nimi on [MidWest Amsterdam](#).

MidWest Amsterdam kogukonnahoov

Kohalooime on avardunud laiemaks kui kunagi varem. See (ingl.k. *placemaking*) ei ole linnamööbel, asfaldi punaseks värvimine või ükskõik milline üksik kohalooime element. Kohalooime on inimesed, nende soov elada paremas kohas ning muidugi ka reaalsed teod ja järjepidev igapäevane panus oma ühisesse unistusse. Mitte keegi väljastpoolt kogukonda sellist arengut saavutada ei saa. Koolituse korraldaja, STIPO, oli kogukonnal küll abi, ent MidWest ise on ikkagi tema enda inimesed. STIPO roll muutub vastavalt vajadusele, kohati on nad konsultandi, kohati *facilitatori* ehk kaaskäivitaja rollis erinevates kohtades, kus nende teadmiste kogumit ja julgust tarvis on.

Inimeste ja kogukondade lood ning muutuste mõjud, mida koolitusel käsitleti, peegeldasid päris ilmekalt, miks Hollandi ühiskond on ühtaegu nii avatud ja samas kokkuhoidev. Võimuinstitsioonid inimeste elus otseselt eriti ei osale (ka neil on tugevad poliitilised võitlused, ka neil on piiratud eelarved, kuigi nii suuri toetusi nagu Eestis, ei saa Holland endale lubada), kuid need institutsioonid on väga hoolikad kuulajad ja tarkade struktuuride loojad, kus igaüks tunneb ennast oodatuna ja on vaba oma meelt avaldama. On, mida hollandlastelt õppida.

Et olukord aga ainult ideaalne ei tunduks, tuleb siinkohal mainida, et ka Amsterdams ja mujal on piirkondi, mis korraliku ümbermõtestamist vajavad. Nägin näiteks uusi piirkondi, mis on nähtavalt pehme linna printsiipide järgi tehtud, hooned mitmefunktsionaalsed, transport korralik, kõik roheline, kasutatud kalleid kauakestvaid materjale, rattarajad ilusti punased, aga sotsiaalset elu siiski tänaval ei ole ja poed-kohvikud anonüümset energiat täis. Ehk on veel asju, mida tuleb põhjalikumalt läbi kaaluda. Selle mõttega ma koju läksingi.

Ceuvet Workshop, loomeinimeste roheküla endises sadamas Põhja-Amsterdamis.

Amsterdami keskronijaama mitmetasandiline jalgrattaparkla 7000 rattale

Sini- rohe- ja sotsiaalse maailmate kooseksisteerimine tavalises elukvartalis Lääne-Amsterdamis

Amsterdami visiitkaart, väga levinud nn facade garden, mis tihti sisaldab ka pinki

Liidu liige Johanna Etverk võttis loomestipendiumi toel osa Rotterdami kohaloomekonverentsist. Teksti ja fotode autor Johanna.

Reisimine, ruumi tunnetamine ja erialaste tutvuste loomine peaksid olema iga maastikuarhitekti töö lahutamatud osad. *Placemaking Week Europe Rotterdam 2024* pakkus suurepärase võimaluse nende kõigi aspektide kogemiseks.

Minu jaoks oli selle ürituse suurim väärtus just uued kontaktid. Nüüd võin öelda, et mul on tuttavaid üle kogu maailma, kellega sain nelja päeva jooksul palju huvitavaid vestlusi pidada ja mõtteid vahetada. Samuti kerkisid esile ideed rahvusvaheliseks koostööks Balti- ja Põhjamaadega, millele lootan tulevikus kaasa aidata.

Eriliselt inspireeriv oli näha, kuidas erinevate taustadega inimesed töötavad ühiselt parema ruumi loomise nimel. Igaüks lähenes sellele omal moel, mis lisas protsessile põnevust. Näiteks katsetatakse tänapäeval tehisintellekti kasutamist ruumide loomisel, samal ajal kui teised arendavad kaasavaid lauamänge, mis aitavad osalejatel planeeringuala uue nurga alt mõista. See mitmekesisus ja eri lähenemisi viisid muudavadki ruumiloomet nii põnevaks.

Placemaking Week Europe avas mu silmad, kui palju on tegelikult erinevaid viise ruumiloomesse panustamiseks. Noore maastikuarhitektina oli see kogemus eriti väärtuslik, sest sain aru, et võimalused on oluliselt laiemad, kui ainult see, mida Eestis igapäevaselt näeme. Erinevate projektide nägemine ja nende analüüsimine aitab mõista, kuidas saaksime oma linnaruumi kujundada nii, et inimesed tahaksid seda aktiivselt kasutada ja tundeid end seal turvaliselt. Kasutades ingliskeelset terminoloogiat, kutsun kõiki ruumiloojaid üles muutma tühjad ruumid tõeliseks elavaks kogukonnakeskuseks — *space to place*.

